

VĀRDI "SAVAM GODAM" SVĒTI JĀTUR DZĪVĒ UN DARBĀ, UN TĒVIJAI GRŪTOS BRĪŽOS.

Ai, zemīte, tēvu zeme, kā es tevi pasargāšu?
Met, Dieviņ(i), robežās savu zelta zobentiņū.
Andrejs Eglītis

"...atvēršanas svētki sākās kopā ar karavīru kora "Tēvija" nodziedāto "Svēts mantojums", goda sardzē pie karogiem stāvēt "Vendia" studentu korporācijas pārstāvjiem. Emīls Gailis, kura dzimtā ir senas karavīru saknes, savos Krīpenu dzimtas koka pētījumos atklājis savu radniecību ar slavenā pulkveža dzimtu. Interesants ir Emīla stāsts par pārsteidzošiem atklājumiem, pētot Arvīda Krīpena un viņa senču biogrāfiju, iestiepjoties krievu-japāņu karā un nonākot līdz mūsdienu, nesen aizsaulē aizgājušā, basketbola stratēģa Armanda Krauliņa radniecībai ar Krīpenu dzimtu.

Grāmatas sastādītājs Latvijas kara muzeja Mg. hist. Jānis Tomaševskis pakavējās pie izdevuma ilgās tapšanas vēstures un pie Krīpenu dzimtas biogrāfijas, atklājot, ka tajā bija trīs brāļi, un visi virsnieki.

...gan Latvijā, gan trimdā iznākušas vairākas viņa [A. Krīpena] sarakstītas grāmatas. Sastādītājs atgādināja, ka nule izdotā balstās gan uz agrākām paša Krīpēna publikācijām, gan jauniem pētījumiem. Sevišķi vērtīgi ir izvilkumi no trimdā izdotajām grāmatām, kas Latvijā ir bibliogrāfiski retumi. Nepārstātot visu saturu, gribas apstāties pie Latvijas okupācijas laika, jo Arvīds Krīpens tad bija pašā mūsu valsts militārās vadības iekšienē.

Kāpēc tautu nesauca pie ieročiem?

Arvīds Krīpens vēlāk, jau emigrācijā, mēģina atbildēt uz jautājumu - "Kāpēc tautu nesauca pie ieročiem?", par ko vēl šodien domas dalās: "1939. g. 14. sept. Padomju Savienība izsludināja savu bruņoto spēku vispārēju mobilizāciju un divas dienas vēlāk mūsu izlūkošana konstatēja, ka sarkano tanku kolonnas tuvojas Latvijas robežai. Tas neapšaubāmi bija naidīgs solis, kam varēja būt tikai viena atbilde – Latvijas armijas mobilizācija, pilnīgi automātiska, bez jebkādas prātošanas. Bet mobilizācija[.]Latvijā tomēr nenotika. Līdz ar to jau šinī brīdī mēs bijām kapitulējuši[.], jo vēlāk, kad Liepājā un Ventspilī un zemes iekšienē līdz pat Ezerei jau bija novietotas sarkanarmijas daļas, īstais brīdis mobilizācijai bija palaists garām..."

Nemiera dzīts, Krīpens dodas pie Armijas komandiera ģen. Berķa. "Uz manu jautājumu par mobilizāciju ģenerālis atbildēja: "Es tikko biju kopā ar padomju sūtni Zotovu, un viņš mani nomierināja". Sastapis Štāba operatīvās daļas priekšnieku plkv. Otto Ūdentiņu, Krīpens saņem skaidrojumu, ka padomju militārais atašejs plkv. Zavjalovs esot apgalvojis, ka padomju spēku mobilizācija nevēršoties pret Latviju.

Visi nebija tik vientiesīgi. Mobilizācijas daļas priekšnieks plkv. Jānis Streips kopā ar visu daļu priekšniekiem izdarīja demaršu pie štāba priekšnieka ģen. Mārtiņa Hartmaņa. Bez panākumiem. Tālāk Arvīds Krīpens raksta: "Izpaliekot mobilizācijai, Latvijas militārā situācija 1939. gada septembrī kļuva smaga. Sarkanarmijas kolonnas izaicinoši manevrēja mūsu robežu tuvumā, bet mūsu armija uzturējās miera laika kazarmās. Padomju spēki, kas bija koncentrēti pie mūsu zemes, nebūs bijuši sevišķi stipri. Bija ziņas par kādu viņu tanku kolonnu, ka tā, apmetusi līkumu, atkārtoti braukājusi gar robežu. Sākumā koncentrētais padomju spēku daudzums arī varēja izrādīties par nepietiekamu, un ar tiem mūsu armija

būtu tikusi galā. Par spīti smagajam militārajam stāvoklim, mūsu (virsnieku) apņemšanās palika – bez cīņas nepadoties.

Tomēr dažu Armijas komandieru uzticēšanās krievu melīgajiem apgalvojumiem, piedevām vēl Kārļa Ulmaņa pārliecība, ka “krievi pildīs līgumu godīgi”, un notikumu tālākā attīstība, saistībā ar Polijas sakāvi, noveda pie Latvijas brīvības zaudēšanas, tikai “melnā bruņinieka vietā nu stājies sarkanais”.

Kur notika izšķirošais lēmums pret mobilizāciju un cīņai ar iebrucēju, arī pēc Krīpena vēstūtā nav. Atliek tikai minēt, kas vairāk pārliecināja Ulmani kā Bruņoto spēku virspavēlnieku – vai ārlietu ministrs Vilhelms Munters, vai Kara ministrs Jānis Balodis, un kas notika Ministru kabineta sēdēs?

Vēsturnieks Dr. hist. Rihards Treijs gan apgalvo, ka esot dokuments, kas liecina, ka pēc Maskavas ultimāta saņemšanas un vēl pirms valdības sēdes Ulmanis bija ticis ar Munteru un divatā (!) izlēmuši kapitulēt. Ulmanis bija tautsaimnieks, ne militārists. Un tajās liktenīgajās dienās mums ļoti pietrūka tāda vadoņa, kāds somiem bija Karls Gustavs Mannerheims. Varbūt paies laiks un mēs uzzināsim, kāpēc tāda ranga vīrs kā Jānis Balodis palika dzīvs, kāpēc Otto Ūdentiņš nēsāja Sarkanarmijas ģenerālmajora uzplečus un pasniedza militārās zinības kara akadēmijā Maskavā un Latvijas Universitātē? Tā negribas ticēt versijai par nodevību, vēl jo vairāk, lasot Latvijas armijas kpt. A. Krimuldēna liecību par Latvijas armijas delegācijas atgriešanos Rīgā 17. jūnija pēcpusdienā: “Torņakalnā Rīgas pagrīdnieki bija izsūtījuši savus posteņus krievu tanku sagaidīšanai un apsveikšanai. Aiz pārskatīšanās mūsu mašīnai iznāca pretī un pasniedza rozes Ūdentiņam Rīgas židiete. Ūdentiņš iemeta rozes pasniedzējai acīs. Pasniedzēja lādēdamās aizskrēja.”

Nobeigumā pulkveža tādi kā testamenta vārdi: **”Brīvību mēs dārgi pirkām – ar savu labāko dēlu asinīm, tikai par tādu pašu maksu tā bija atdodama. Ja nākotnes Latvijas brīvības dienās vēl kāda tauta mēģinātu tuvoties mūsu zemei ar cīņai paceltiem ieročiem, neticēsim šo trešo reizi vairs nevienam, pat labam draugam ne, bet bez kādas prātošanas par cīņas izredzēm droši pacelsim savu cīņas karogu.”**

Šos pulkveža vārdus vajadzētu ņemt vērā šodienas politiķiem un arī militārajiem komandieriem, kas mūs ikdienā mierina un kušina.

Degt un sadegt par tēvu zemi un saviem karavīriem.

“Latviešu virsniekam ir jābūt pie saviem kareivjiem, lai kopā ar tiem dalītos priekos un bēdās, kopīgi cīnītos un arī kopīgi mirtu par savu tēvzemi, ja Liktenis tā būtu lēmis”, tā pulkvedis pamato savu izvēli stāties Latviešu leģiona rindās. Un viņš kā ieroču SS grenadieru pulka komandieris piedalās arī slavenajā kaujā par augstieni 93,4. 1944. gada martā volhovieši sastapās ar Krīpena pulku Mudes upes Veļikajas krastos, kaujā, kad vienīgo reizi II Pasaulē kara laikā blakus cīnījās abas latviešu vienības – 2. brigāde (19. divīzija) un 15. divīzija. Plkv. Kārlis Lobe, maj. Vilis Hāzners, maj. Eduards Sīpnieks, vlt. Vilks un daudzi kareivji par varonību saņēma Vācijas kara ordeni – Dzelzs krustu. Arī Krīpens, bet kapt. Žanis Butkuss tika apbalvots ar Vācijas kara augstāko ordeni – Bruņinieka krustu. Tie ir tikai daži no Latviešu leģiona slavenākajiem virsniekiem. Par latviešu cīņas prasmī liecina Krīpenam piekomandētā vācu triecienu baterijas komandiera vārdi pēc kaujas: “Piedodiet, virspulkveža kungs, ka es kā jauns virsleitnants iedrošinos jums izteikt savu apbrīnu. Esmu ar savu bateriju piedalījies daudzos uzbrukumos, bet tik spīdoši izdarītu vēl neesmu piedzīvojis!”

Grāmatā ir liecības par Arvīda Krīpēna mīlestību pret padotajiem. Savās vēstulēs Vilis Hāzners atceras, ka pirms kaujām nav dabūjis nemaz gulēt, jo Krīpens no rīta visiem vienību

komandieriem prasījis, lai katrs kaujas sākums rūpīgi tiktu plānots un zīmēts uz kartēm, shēmām, pavēlēm. Un vēlme bijusi viena – “iespējami pasargāt mūsu dēlu dzīvības”

Krīpēna pašaieliedzību un dzelzaino principu, ka virsnieks nedrīkst atstāt savus karavīrus nelaimē, apliecina notikumi gūstekņu nometnēs Putlosā un Zedelgemā. Krīpens ir ticis uz brīvām kājām un dzīvo pie ģimenes Lībekā, kad, karavīru aicināts, pulkvedis pamet savu ģimeni un brīvprātīgi ierodas latviešu divīzijas nometnē Putlosā, uzņemoties vadību cīņā par leģionāru izdzīvošanu, viņiem esot pusbadā, aukstumā un krievu atriebībā. Tas viņam gandrīz maksāja dzīvību. Zedelgema nometnē Arvīds Krīpens izšķīrās par drosmīgu rīcību – upurējot sevi, izglābt latviešu leģionārus no izdošanas krieviem. Krīpens: “Bieži biju stāstījis, it sevišķi Kara skolā par karavīra goda un slavas pilno nāvi...Nu bija šis brīdis pašam pienācis, it kā lai dzīve manu paša vārdu patiesību pārbaudītu pie manis...Savu lēmumu par pašnāvību centos realizēt ar naža dūrienu sirdī, bet biju mazliet kļūdījies. Šī kļūdīšanās atdeva man dzīvību, tomēr ar visu to, mērķi biju sasniedzis, pārvelkot svītru visiem krievu viltīgajiem nolūkiem. Satrauktie nometnes prāti nomierinājās tikai tad, kad angļu komandants bija apsolījis, ka nevienam nedraud piespiedu izdošana.” Līdz ar to tika glābti ap 12 tūkstoši leģionāru no mocībām un nāves Sibīrijas lēģeros.

Vēl cīņa nav galā! Arvīda Krīpena sabiedriskā darbība.

Pāršķirstot grāmatas lapas, gan “Daugavas Vanagu” CV priekšnieks Aivars Sinka, gan Nacionālās aizsardzības akadēmijas rektors plkv. Māris Utināns uzsvēra pulkveža kā skolotāja un izcila organizatora talantus. Kad Zedelgemā dibināja Daugavas Vanagu organizāciju, pulkvedis bija tās veidotāju vidū. Vēlāk, kad pulkvedis jau dzīvoja Austrālijā, viņš kā DV Austrālijas nodaļas pārstāvis 1952. gadā piedalījās Centrālās valdes sēdē Londonā, kad 16. marts tika izvēlēts par leģionāru piemiņas dienu.

Latviešu Virsnieku apvienības (LVA) kapt. (atv.) Sarma Līne atzīmēja pulkveža nopelnus LVA atjaunošanā mītnes zemēs, viņa ievēlēšanu par LVA Valdes prezidija priekšsēdi, bet Sidnejas nodaļu, kas dibināta 1956. gadā, līdz savai aiziešanai mūžībā vadījis Arvīds Krīpens.

Pulkvedis Kārlis Lobe raksta kauju biedram Arvīdam Krīpenam: “...Mūsu morālais lielums, kas piešķirts mums kā Tēvzemes brīvības kareivjiem, pavēl šo dzīvi likt ķīlā Tēvzemes, cilvēcības un brīvības vārdā. Pirms nāk jaunais laikmets, ir jāsatricē varmācība. Ar sātānu kā sabiedroto neviens kopā sadzīvot nevar. Brīvību nevar iegūt ar patiesības pierādīšanu, jo varmācībai patiesības nav, varmācībai dievišķās līdzjūtības nav. Iekarošana nav uzvarēšana. Brīvība jāpaņem ar asinīm. Cita ceļa uz brīvību nav.”

To šodien atgādina pulkveža Arvīda Krīpēna dzīves un cīņas ceļš.